

GENEL KURUL KARAR

BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ VE SAADET PARTİSİ BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/8843
Karar Tarihi : 10/12/2015

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN
Başkanvekili : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Serruh KALELİ
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Erdal TERCAN
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Murat ŞEN
Başvurucu 1 : Büyük Birlik Partisi
Temsilcisi : Mustafa DESTİCİ
Başvurucu 2 : Saadet Partisi
Temsilcisi : Mustafa KAMALAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, siyasi partilerin devlet yardımından yararlanmaları için milletvekili genel seçimlerinde %3 oy alma şartının aranmasının seçim hakkını ihlal ettiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Büyük Birlik Partisi tarafından 12/6/2014 tarihinde, diğer başvurucu Saadet Partisi tarafından ise 24/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan başvuru yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başvurucu Büyük Birlik Partisinin 2014/8843 sayılı başvurusu için İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 30/6/2014 tarihinde, başvurucu Saadet Partisinin 2014/10107 sayılı başvurusu için İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvurucu Saadet Partisinin 2014/10107 sayılı başvurusunun, konu bakımından aynı olması nedeniyle diğer başvurucu Büyük Birlik Partisinin 2014/8843 sayılı başvurusu ile birleştirilmesine ve incelemenin birleştirilmiş dosya üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 5/9/2014 tarihinde, başvuru belgelerinin bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmesine karar verilmiştir.

6. Başvuru konusu olay ve olgular 5/9/2014 tarihinde Bakanlığa bildirilmiş; Bakanlık, verilen ek süre sonunda 10/11/2014 tarihinde görüşlerini Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

7. Bakanlık görüşü 13/11/2014 tarihinde başvurucu Büyük Birlik Partisine tebliğ edilmiş; başvurucu, karşı beyanlarını 27/11/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

8. İkinci Bölümün 1/12/2015 tarihinde yaptığı toplantıda başvurunun, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Yüksek Seçim Kurulunun, 12 Haziran 2011 tarihli 24. Dönem Milletvekili Genel Seçiminde başvurucu Büyük Birlik Partisinin %0,75 oranında, diğer başvurucu Saadet Partisinin %1,26 oranında oy aldığına ilişkin 22/6/2011 tarihli ve K.1070 sayılı kararı, 23/6/2011 tarihli ve 27973 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

11. Başvurucular, 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri'nde 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 33. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen %10'luk seçim barajının altında kalmaları nedeniyle milletvekili çıkaramadıkları ve 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ek 1. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen %7 oranından fazla oy alamadıkları için siyasi partilere yapılan devlet yardımından yararlanamamıştır.

12. 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinde 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda siyasi partilerin devlet yardımı alabilmeleri için öngörülen, milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %7'sinden fazla oy oranına ulaşma şartı %3'e indirilmiştir.

13. Başvurucular 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde aldıkları oy oranını, 2015 yılında yapılacak milletvekili genel seçiminde de almaları durumunda söz konusu hükümlerin uygulanacağını ve bu nedenle devlet yardımından yararlanamamaları hâlinde hak ihlalinin söz konusu olacağını belirterek bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

14. Başvurunun incelendiği tarihten önce 7 Haziran 2015 tarihinde yapılan 25. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde başvuru siyasi Partiler seçim ittifakı yaparak Saadet Partisi çatısı altında %2,06 oranında; 1 Kasım 2015 tarihinde yapılan 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde ise Büyük Birlik Partisi %0,53, Saadet Partisi %0,68 oranında oy almıştır.

B. İlgili Hukuk

15. 2839 sayılı Kanun'un 33. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Genel seçimlerde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların %10'unu geçmeyen partiler milletvekili çıkaramazlar. Bir siyasi parti listesinde yer almış bağımsız adayların seçilebilmesi de listesinde yer aldığı siyasi partinin ülke genelinde ve ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde yüzde onluk barajı aşması ile mümkündür.”

16. 2820 sayılı Kanun'un 61. maddesi şöyledir:

(12/8/1999 tarihli ve 4445 sayılı Kanun'un 6 maddesi) Siyasi partilerin gelirleri amaçlarına aykırı olamaz.

Siyasi partiler aşağıda belirtilen gelirleri elde edebilirler:

a) Parti üyelerinden alınacak giriş aidatı ile üyelik aidatı,

b) Partili milletvekillerinden alınacak milletvekilliği aidatı,

c) (Değişik bent: 7/8/1988 tarihli ve 3420 sayılı Kanun'un 6. maddesi) Milletvekili, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve il genel meclis üyeliği aday adaylarından alınacak özel aidat, (Bu aidatlar 64 üncü maddedeki esaslar dahilinde siyasi partilerin yetkili merkez karar organlarınca tespit ve tahsil olunur.)

d) Parti bayrağı, flaması, rozeti ve benzeri rumuzların satışından sağlanacak gelirler,

e) Parti yayınlarının satış bedelleri,

f) Üye kimlik kartlarının ve parti defter, mabruz ve kağıtlarının sağlanması karşılığında alınacak paralar,

g) Partice tertiplenen balo, eğlence ve konser faaliyetlerinden sağlanacak gelirler,

h) Parti mal varlığından elde edilecek gelirler,

i) Bağışlar.

j) (Ek bent: 27/6/1984 tarihli ve 3032 sayılı Kanun'un 1 maddesi) Devletçe yardım.

(h) bendinde yazılı parti mal varlığından elde edilen gelirler hariç olmak üzere, diğer bentlerde yazılı kaynaklardan elde edilen gelirlerden hiçbir surette vergi, resim ve harç alınmaz.”

17. 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Yüksek Seçim Kurulunca son milletvekili genel seçimlerine katılma hakkı tanınan ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33 üncü maddesindeki genel barajı aşmış bulunan siyasi partilere her yıl Hazine'den ödenmek üzere o yılki genel bütçe gelirleri "(B) Cetveli" toplanmış beşbinde ikisi oranında ödenek mali yıl için konur.

(Değişik ilk cümle: 12/8/1999 tarihli ve 4445 sayılı Kanun'un 21. maddesi) Bu ödenek, yukarıdaki fıkra gereğince Devlet yardımı yapılacak siyasi partiler arasında, bu partilerin genel seçim sonrasında Yüksek Seçim Kurulunca ilan edilen toplam geçerli oy sayıları ile orantılı olarak bölüştürülmek suretiyle her yıl ödenir. Bu ödemelerin o yılki genel bütçe kanununun yürürlüğe girmesini takiben on gün içinde tamamlanması zorunludur.

(Mülga üçüncü fıkra: 12/8/1999 tarihli ve 4445 sayılı Kanun'un 21. maddesi)

(Değişik fıkra: 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanun'un 4. maddesi) Bu madde uyarınca yapılacak yardımlar sadece parti ihtiyaçları veya parti çalışmalarında kullanılır.

(Değişik fıkra: 2/3/2014 tarihli ve 6529 sayılı Kanun'un 4. maddesi) Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %3'ünden fazlasını alan siyasi partilere de Devlet yardımı yapılır. Bu yardım en az Devlet yardımı alan siyasi partinin ikinci fıkra gereğince almış olduğu yardım ve genel seçimlerde aldığı toplam geçerli oy esas alınarak kazandıkları oyla orantılı olarak yapılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak yardım bir milyon Türk Lirasından az olamaz. Bunun için her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.

(Ek fıkra: 7/8/1988 tarihli ve 3420 sayılı Kanun'un 1. maddesi) Yukarıdaki fıkralarda öngörülen yardım miktarları; bu yardımdan faydalanabilecek siyasi partilere, milletvekili genel seçiminin yapılacağı yıl üç katı, mahalli idareler genel seçim yılı için iki katı olarak ödenir. Her iki seçim aynı yıl içerisinde yapıldığında bu ödemenin miktarı üç katı geçemez. Bu fıkra gereğince yapılacak katlı ödemeler, Yüksek Seçim Kurulunun seçim takvimine dair kararının ilanını izleyen 10 gün içinde yapılır.

(Ek fıkra: 12/8/1999 tarihli ve 4445 sayılı Kanun'un 21. maddesi) Bu Kanunun 76 ncı maddesi hükmü dairesinde gelirleri Hazineye irad kaydedilen ve taşınmaz malları Hazine adına tapuya tescil edilen siyasi partilere, bu madde gereğince yapılacak Devlet yardımından, Hazineye irad kaydedilen gelirin Hazine adına tapuya tescil edilen taşınmazların toplam değerinin iki katı indirilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 10/12/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuruclarının 12/6/2014 tarihli ve 2014/8843 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucular; Anayasa'nın 68. maddesinde siyasi partilere yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapılacağı hususunun düzenlendiğini, seçim barajını geçemeyen siyasi partilere devlet yardımı yapılmamasının adalet ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu, siyasi partiler arasında fırsat eşitsizliği yaratıldığını, anılan hükümlerin 2015 yılında yapılacak seçimlerde uygulanması kuvvetle muhtemel olduğundan bu işlemten potansiyel mağdur

olarak etkilendiklerini belirterek Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 68., 69. ve 90. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

20. Başvurucular, devlet yardımı yapılmasına ilişkin anılan hükmün iptal edilmesi için başvurunun Anayasa Mahkemesi Genel Kuruluna sevk edilmesi talebinde bulunmuşlardır. Başvuruculardan Saadet Partisi ayrıca geriye dönük olarak gerekli devlet yardımının ödenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

21. Bakanlık görüşünde öncelikle “potansiyel mağdur” kavramı temelinde değerlendirmeler yer almaktadır. Bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AIHM) içtihatlarına atıfta bulunularak AIHM'in mağdur kavramını iç hukuktan farklı olarak özerk bir şekilde yorumladığı ve bu bağlamda potansiyel mağdurluk statüsünü kabul ettiği belirtilmiştir. Öte yandan Bakanlık, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceğini hatırlatmıştır.

22. Bakanlığın esas hakkındaki görüşlerinde AIHM'in ülkemizle ilgili verdiği yakın tarihli bir kararında, genel seçimlere katılıp %7'nin altında oy alan siyasi partilere devlet yardımı yapılamaması nedeniyle seçme ve seçilme hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri incelediği belirtilmiştir (*Özgürlük ve Dayanışma Partisi/Türkiye*, B. No: 7819/03, 10/5/2012). Bakanlık anılan kararda, olay tarihinde Türkiye'deki oranın (%7) Avrupa Konseyine üye devletler arasındaki en yüksek oran olduğunu ancak söz konusu barajın yüksek olmasının devlet yardımında bir tekel oluşmasına yol açmadığını, pek çok siyasi partinin anılan yardımdan yararlandığını, başvuru Partinin de geçmiş seçimlerde elde ettiği oy oranının %7'nin epeyce altında olduğunu ve bu oy oranı ile diğer birçok Avrupa Konseyi üyesi ülkelerde de devlet yardımından yararlanılamayacağını belirterek anılan başvuruda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddede düzenlenen ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğine karar verildiği vurgulanmıştır.

23. Başvurucu Büyük Birlik Partisi, Bakanlık görüşüne karşı beyanında özetle başvurunun kabul edilebilir nitelikte olduğunu, AIHM'in ayrımcılık temelinde sınırlı bir inceleme yaptığını ve bu bağlamda siyasi partilere yapılan mali yardımın demokrasi için önemini ifade etmiştir.

24. Başvurucular, Anayasa'nın 68. maddesinde siyasi partilere yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapılacağını düzenlendiğini, öngörülen barajı geçemeyen siyasi partilere devlet yardımı yapılmamasının adalet ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu ve bunun siyasi partiler arasında fırsat eşitsizliği yarattığını belirterek Anayasa'nın 2., 5., 10., 13., 68., 69. ve 90. maddelerinde tanımlanan hakların ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu nedenle başvurucuların şikâyetlerinin esas itibarıyla seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkıyla ilgili olduğu ve Anayasa'nın 67. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

25. Öte yandan başvuru tarihi dikkate alındığında ileride kendilerine uygulanması muhtemel bir yasama işlemine karşı başvuruda bulunan başvurucuların bireysel başvuru anlamında mağdur olup olmadıklarının ön mesele olarak incelenmesi gerekir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Başvurucular, 2011 yılında yapılan 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri'nde aldıkları oy oranını gözeterek 2015 yılında yapılacak genel seçimlerde de aynı oranda oy almaları hâlinde 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesi gereğince devlet yardımından yararlanamayacak olma ihtimallerinin Anayasa'nın 67. maddesinde düzenlenen seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkına aykırı olduğunu ve bahsedilen Kanun maddesinin iptalinin gerektiğini ileri sürmüştür.

27. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. ..."

28. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

29. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

30. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurunun "güncel bir hakkının ihlal edilmesi", bu ihlalden dolayı kişinin "kişisel olarak" ve "doğrudan" etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurunun kendisinin "mağdur" olduğunu ileri sürmesidir (*Fethi Ahmet Özer*, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

31. Başvuru konusu olayda başvuru siyasi partiler, 2011 Milletvekili Genel Seçimi sonuçlarına bakarak 2015 genel seçimlerinde %3'lük devlet yardımı için gerekli oy oranına ulaşamama ihtimali üzerine bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Bu kapsamda başvurucular kendilerine uygulanması muhtemel yasama işleminin hak ihlaline yol açacağını ileri sürmüşlerdir. Dolayısıyla başvuru, 2015 Milletvekili Genel Seçimleri sonucuna ilişkin ihtimallere dayanmaktadır. Bu durumda başvuru tarihi itibarıyla başvurularda 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin uygulanmasının kesin olduğunu söylemek mümkün değildir. Sonuç olarak başvuru tarihinde "mağdur" oldukları söylenemez.

32. Öte yandan başvurunun incelendiği tarih itibarıyla 2015 yılında iki ayrı milletvekili genel seçimi yapılmış, her iki seçimde de başvuru siyasi partiler %3 oy oranına ulaşamamışlardır. Başvuru konusu olay bu açıdan değerlendirildiğinde sözü edilen hükmün başvurucular aleyhine bir sonuç doğurduğu ve bu nedenle başvuru siyasi partilerin devlet yardımından yararlanamayacakları açıktır. Bu durumda başvurunun inceleme tarihi gözetildiğinde başvuru "mağdur" statüsü kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

33. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz."

34. Anılan Kanun hükmü ile yasama işlemleri aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı kurala bağlanmıştır.

35. Bireysel başvuru yolu, bireylerin maruz kaldığı temel hak ihlallerinin tespit edildiği ve tespit edilen ihlalin ortadan kaldırılması için etkin araçları içeren anayasal bir güvencedir. Ancak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak düzenlenmemiştir. Bir yasama işlemi veya düzenleyici idari işlemin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda bireysel başvuru yoluyla doğrudan bu işlemlere değil, ancak yasama veya düzenleyici idari işlemin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir (Süleyman Erte, B. No: 2013/469, 16/4/2013, §§ 15, 17; Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 37).

36. 24. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri'nde %3'lük barajın altında kalarak devlet yardımından faydalanamayan başvuru sahiplerinin iddialarının -başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla- doğrudan yasama işlemine değil, yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki örtülü işleme karşı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvuru sahiplerinin bireysel başvuru anlamında mağdurluk statülerinin bulunduğu kabulü gerekir.

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de görülmeyen başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekmektedir. Hicabi DURSUN bu görüşe katılmamıştır.

2. Esas Yönünden

38. 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesinin birinci fıkrasına göre bir siyasi partinin devlet yardımından yararlanmaya hak kazanabilmesi için Yüksek Seçim Kurulunca bu partiye son milletvekili seçimlerine katılma hakkı tanınmış ve partinin de 2839 sayılı Kanun'un 33. maddesinde öngörülen %10'luk barajı aşmış olması gerekmektedir. Ancak anılan maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesine göre bir siyasi parti geçerli oyların %3'ünden fazlasını almışsa 2839 sayılı Kanun'un 33. maddesindeki genel barajı aşmamış olsa da devlet yardımına hak kazanmaktadır. Sonuç olarak bir siyasi partinin devlet yardımından yararlanabilmesi için ön koşul, milletvekili genel seçimlerine girmiş olmak ve bu seçimlerde geçerli oyların %3'ünden fazlasını elde etmektir.

39. Anayasa'nın "Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları" başlıklı 67. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir."

40. Anayasa'nın 68. maddesinin son fıkrası şöyledir:

"Siyasi partilere, Devlet, yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapar. Partilere yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esaslar kanunla düzenlenir."

41. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi şöyledir:

“Yüksek Sözleşmeci Taraflar, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler.”

42. Anayasa’nın 67. maddesinde; seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma hakkı güvence altına alınmıştır. Çoğulcu demokratik rejimlerin vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilen siyasi partiler, millî iradenin oluşumu, anayasal rejimin işleyişi, siyasal düzeninin varlığı için belirleyici rolü olan kuruluşlardır. (Şeyhmus Turan, B. No: 2014/9894, 22/6/2015, § 66). Bu nedenle Anayasa’nın 68. maddesi, siyasi partileri demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez öğeleri olarak nitelendirmiş ve son fıkrasında siyasi partilere yeterli düzeyde ve hakça devlet yardımı yapılacağı kabul edilmiştir.

43. Benzer şekilde AİHM de “serbest seçim hakkı”nı Avrupa kamu düzeninin temel unsuru olan demokrasinin en önemli ilkelerinden biri olarak kabul etmektedir. AİHM, Sözleşme’ye Ek 1 No.lu Protokol’ün 3. maddesinin koruduğu hakların, hukukun üstünlüğüne dayanan etkili ve anlamlı bir demokrasinin temellerinin kurulması ve sürdürülmesi için hayati öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Sözleşme ve demokrasi arasındaki ilişkinin açıkça ortaya konduğu Sözleşme’nin ön sözünde insan haklarının ve temel özgürlüklerin hayata geçirilmesi ve sürdürülebilmesinin bir yandan etkili bir siyasal demokrasi, diğer yandan insan haklarına ortak bir yaklaşım ve uyum ile sağlanabileceği açıkça ifade edilmiştir. Bu bağlamda demokrasi, Sözleşme’nin öngördüğü tek ve Sözleşme’ye uygun tamamlayıcı bir siyasal sistemdir (Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve diğerleri/Türkiye, B. No: 19392/92, 30/1/1998, § 45; Mathieu-Mohin ve Clerfayt/Belçika, B. No: 9267/81, 2/3/1987, § 47; Ždanoka/Letonya, B. No: 58278/00, 16/3/2006, §§ 98, 103; Yumak ve Sadak/Türkiye [BD], B. No: 10226/03, 8/7/2008, § 105).

44. Çoğulcu demokrasilerin geliştirilmesi ve sürdürülebilmesi için seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının mevcudiyeti ve bu hakkın çağdaş demokrasilerde sağlanan güvenceler ile seçimlerde hayata geçirilmesi elzemdir. Bu nedenle seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının sadece teorik olarak ve görünüşte bir varlığa sahip olması yeterli olmayıp, etkili bir şekilde uygulanması da gereklidir (Türkiye Birleşik Komünist Partisi ve diğerleri/Türkiye, § 33).

45. Anayasa’nın 67. maddesinde düzenlenen seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkına ilişkin bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin görevi, bireysel başvurunun ikincilliği ve olağanüstü bir kanun yolu olması nedeniyle öncelikle hakka yönelik bir müdahale olup olmadığını, varsa müdahale ile hakkın özüne zarar verilip verilmediğini, kanuni bir amaç güdülüp güdülmediğini, etkinliğini kaybetmesine neden olacak şekilde sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını ve uygulanan yöntemlerin ölçülü olup olmadığını incelemektir.

46. Siyasi partilerin yukarıda açıklanan rollerini yerine getirebilmeleri için gerekli, yeterli maddi ve nakdî olanaklara sahip olmaları zorunludur. Milletvekili ve yerel yönetimler seçimlerine katılarak “millî iradenin” oluşmasını sağlamayı üstlenen siyasi partilerin yaşamalarına ve gelişmelerine halkın ilgisinin yeterli olmadığı durumlarda onları, çok partili demokratik düzenin gerekli kıldığı ölçüde devletçe yardım yapılmasından yoksun kılmak, onların paraca güçlü kimi kişi ve kuruluşların etki ve baskısı altına düşme tehlikesi ile karşılaşmalarını istemek olur. Parti içi çalışmaların demokrasi esaslarına uygun olması zorunluluğunu zedeleyen böyle bir tehlike ancak devletin yardımıyla giderilebilir (AYM, E.1988/39, K.1989/29, 6/7/1989).

47. Anayasa'nın 68. maddesinin son fıkrasında siyasi partilere devlet tarafından yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapılması da bir yükümlülük olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda siyasi partilere yapılacak devlet yardımının belirlenmesinde 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesi gereğince %3 oranında bir sınır belirlenmesinin seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkına yönelik bir müdahale oluşturduğu açıktır. Bu bağlamda incelenmesi gereken diğer bir husus, devlet yardımından yararlanmanın belirli kriterlere bağlanmasının, seçilme hakkının etkinliğini kaybetmesine neden olacak şekilde özüne dokunup dokunmadığını ve uygulanan yöntemlerin ölçülü olup olmadığını belirlemektir.

48. Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin siyasi partilerin finansmanına ilişkin 22/5/2001 tarihli ve 1516 sayılı tavsiye kararında siyasi partilerin görünürlük kazanmak ve fikirlerine siyasi destek bulabilmek için ciddi parasal kaynaklara ihtiyacı olduğuna vurgu yapılarak siyasi partilere ilişkin düzenlemelerin bu gerçekler dikkate alınarak yapılması gerektiği hatırlatılmıştır. Diğer taraftan Avrupa Konseyi Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu), 9-10/3/2001 tarihinde yapılan 46. Genel Kurul toplantısında "Parti Finansmanına İlişkin Rehber İlkeler" kabul etmiştir. Buna göre kamusal finansman, parlamentoda temsil edilen her partiyi kapsamalıdır. Ancak farklı siyasi partiler arasında fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla kamusal finansman, seçmenlerin önemli bir kısmını temsil eden ve seçimlerde aday gösteren partileri de kapsayabilir. Kamusal yardımın düzeyi, yasama organı tarafından periyodik olarak ve objektif kriterler esas alınarak tespit edilir.

49. Siyasi partilere devlet yardımı ile ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve AIHM de çeşitli başvuruları incelemiştir. Devlet yardımından yararlanabilmek için geçerli oyların en az %3'ünü almış olma zorunluluğu getiren kanun ile ilgili olarak Güney Kıbrıs aleyhine yapılan bir başvuruda (*New Horizons/Güney Kıbrıs*, B. No: 40436/98, 10/9/1998), Sözleşme'nin partilere devlet yardımını düzenlemediğini hatırlatan Komisyon, Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinde yer alan hükmün Sözleşme organları tarafından, adaylara ve siyasi partilere seçimlere katılma hakkı tanıdığı şeklinde yorumlandığını hatırlatmıştır. Mahkeme ve Komisyon içtihadında, bu hükümde yer alan "*halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde*" ibaresiyle seçimlere katılma ve oy haklarının kullanılmasında devletin bütün yurttaşlara eşit davranma yükümlülüğünün bulunduğuna işaret edildiği belirtilmiştir (*Mathieu-Mohin ve Clerfayt/Belçika*, § 54).

50. Siyasi partilerin, devlet yardımı almaksızın sadece parti üyeliğinden veya geleneksel kaynaklardan elde edilen finansmanla ayakta kalmalarının zorluğu ortadadır. Özellikle politik rekabetin arttığı, karmaşık ve masraflı iletişim imkânlarının sürekli geliştiği günümüzde bu daha da anlaşılır olmaktadır. Devlet yardımının amacı, siyasi partilerin yolsuzluklara bulaşmasını ve ekonomik olarak güçlü kimi kişi ve kuruluşların etki ve baskısı altına girme tehlikesini engellemektir. Bu bağlamda devlet yardımı yapılması, siyasi çoğulculuğu güçlendirmeye ve demokratik kuruluşlardan beklenen görevlerin yerine getirilmesini sağlamaya yöneliktir (*Özgürlük ve Dayanışma Partisi/Türkiye*, § 37).

51. Diğer taraftan devlet yardımı için asgari bir sınırın belirlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde asgari bir sınırın olmadığı bir sistem, ters etki yaparak yardımdan yararlanma beklentisinde olan siyasi parti sayılarında bir artışa neden olabilir. Zira alınan her oy, devlet yardımı temeline bir gelir kapısı olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla siyasi partilerin devlet yardımından yararlanabilmeleri için 2820 sayılı Kanun'un ek 1. maddesi ile bir sınır belirlenmesi, seçilme hakkının etkinliğini ortadan kaldıran bir düzenleme olarak değerlendirilemez. Bu kapsamda Avrupa ülkelerinde standart bir devlet yardımı uygulamasından bahsetmek de mümkün değildir (*Özgürlük ve Dayanışma Partisi/Türkiye*, § 38).

52. Öte yandan devlet yardımına ilişkin olarak yapılan bir düzenlemede siyasi partilerin demokratik çoğulculuğu güçlendirme fonksiyonu ile aşırı ve işlemez bir aday enflasyonunun dengelenmesi beklenir. Başka bir ifade ile ölçülü bir sınırın belirlenmesi seçilme hakkının etkinliğinin sağlanması için gereklidir.

53. Somut olayda başvuru 2011 yılında yapılan 24. Dönem ve 2015 yılında yapılan 25. ve 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimlerinde %3 sınırını aşmamışlardır. Bu sınır, siyasi partilerin parlamentoda temsil edilme barajı olan %10 oranının çok altında bir orandır. Dolayısıyla seçimlerde parlamentoda temsil edilebilmek için yeterli oy oranına ulaşamayan siyasi partiler de devlet yardımından yararlanabilmektedir. Bu sebeple sadece %10 barajını geçebilen siyasi partilerin devlet yardımından yararlandırılması gibi bir durumdan söz etmek mümkün değildir.

54. Öte yandan siyasi partilerin tek gelir kaynağı, doğrudan yapılan devlet yardımı değildir. Bunun dışında 2820 sayılı Kanun'un 61. maddesinde siyasi partilerin diğer gelir kaynakları da belirtilmiştir. Maddede belirtilen gelir kaynaklarından "*parti mal varlığından elde edilecek gelirler*" dışındaki kaynaklardan elde edilen gelirlerin hiçbir surette vergi, resim ve harca tabi olmayacağı kabul edilmiştir.

55. Sonuç olarak mevcut başvuruda, %3 oranında oy alamadıkları için başvuru devletin devlet yardımından yararlandırılmamalarının seçilme hakkının etkinliğini kaybetmesine neden olacak şekilde sınırlandırıldığı ve uygulanan yöntemlerin ölçülü olmadığı söylenemez.

56. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır. Hicabi DURSUN bu sonuca farklı gerekçeyle katılmıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 67. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetlerin KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Hicabi DURSUN'un karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerine bırakılmasına

10/12/2015 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Başvuru Numarası : 2014/8843
Karar Tarihi : 10/12/2015

KARŞIOY VE FARKLI GEREKÇE

1. Başvurucular, 2820 sayılı Kanun'un ek birinci maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen siyasi partilerin devlet yardımından yararlanabilmeleri için milletvekili genel seçimlerinde %3 oranında oy alma şartının arandığını, bu hükmün adalet ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu, siyasi partiler arasında fırsat eşitsizliği yaratıldığını, Anayasa'nın 68. maddesinde siyasi partilere yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapılacağı hususunun düzenlendiğini, seçim barajını geçemeyen partilere devlet yardımı yapılmamasının adalete uygun olmadığını, anılan hükmün 2015 yılında yapılacak genel seçimlerde uygulanmasının kuvvetle muhtemel olduğunu ve bu hükümden dolayı potansiyel mağdur olarak etkilendiklerini belirterek, Anayasa'nın 2., 10., 13. ve 68. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve söz konusu hükmün Genel Kurula sevk edilerek iptalini talep etmişlerdir.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ek birinci maddesinin dördüncü fıkrası şu şekildedir;

“Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %3'ünden fazlasını alan siyasi partilere de Devlet yardımı yapılır. Bu yardım en az Devlet yardımı alan siyasi partinin ikinci fıkra gereğince almış olduğu yardım ve genel seçimlerde aldığı toplam geçerli oy esas alınarak kazandıkları oyla orantılı olarak yapılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak yardım bir milyon Türk Lirasından az olamaz. Bunun için her yıl Maliye Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konulur.”

3. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu çoğunluğunca, yapılan başvurunun esasına geçilerek değerlendirme yapılmış, Anayasa'nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır. Ancak anılan çoğunluk görüşüne aşağıda belirtilen nedenlerle katılmamaktayım.

4. 6216 sayılı Kanun'un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.”

5. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı açıkça düzenlenmektedir.

6. Bireysel başvuru yolu, bireylerin maruz kaldığı temel hak ihlallerinin tespitini yapan ve tespit edilen ihlalin ortadan kaldırılması için etkin araçları içeren anayasal bir güvencedir. Bu güvence kapsamında, kişilere doğrudan yasama işleminin iptalini isteme yetkisi tanınmamıştır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu, kamusal bir düzenlemenin soyut biçimde Anayasa'ya aykırılığının ileri sürülmesini sağlayan bir yol olarak kabul edilemez (B. No. 2012/30, 5/3/2013, § 16-17).

7. Başvuru konusu olayda, başvuru 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun ek birinci maddesinin dördüncü fıkrasında yer düzenlenen; *"Milletvekili genel seçimlerinde toplam geçerli oyların %3'ünden fazlasını alan siyasi partilere de Devlet yardımı yapılır."* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ve iptali edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

8. Bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir. Diğer bir deyişle bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz (B. No. 2014/8842, 6/1/2015, §26) .

9. Başvurucuların, kendilerine uygulanması muhtemel yasama işleminin hak ihlaline yol açtığını ileri sürmesi, iddialarını 2015 Milletvekili Genel Seçimleri sonucundaki ihtimallere dayandırması, bu durumda kararda başvuru tarihi itibarıyla mağdur olmadıkları; ancak başvurunun incelendiği tarih itibarıyla 2015 genel seçimlerinin de geçtiği göz önüne alınarak başvurucuların mağdur statüsünün kapsamında olduğuna ilişkin değerlendirmeye gidilmesi tutarlı görülmemektedir. Bu hususta seçim öncesi ve seçim sonrası şeklinde ikili bir ayırım yapılması neticesinde, seçim öncesi başvurular değerlendirildiğinde *"konu bakımından yetkisizlik"*, seçimden sonrasında değerlendirildiğinde ise *"potansiyel mağdur"* olarak karar verilmesi sonucu ortaya çıkacaktır. Böyle bir durum ise aynı konuda başvuranlar hakkında eşitsizliğe yol açacak, çelişkili karar verilmesine neden olacaktır.

10. Başvurucu siyasi partiler daha önce %10'luk seçim barajının anayasal haklarını ihlal ettiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmuşlardır. Anayasa Mahkemesi 6/1/2015 tarihli ve 2014/8842 başvuru numaralı kararıyla, başvurucuların iddialarını *"...bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilecektir... bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz."* gerekçesiyle konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemezlik kararı vermiştir. Başvuru konusunun, başvurucuların daha önceki % 10'luk seçim barajına ilişkin başvurusundan farkı bulunmamaktadır.

11. Açıklanan nedenlerle, bir yasama işlemi aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından, başvuruların diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin *"konu bakımından yetkisizlik"* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatinde olduğumdan, Mahkemenin çoğunluk görüşüne katılmamaktayım.

12. Başvurucu siyasi partilerin 2015 Milletvekili Genel Seçimlerinde anılan Kanun hükmünün uygulanması ile mağdur oldukları ve yasama işlemine değil de yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem aleyhine bireysel başvuruda bulundukları iddiası haklı görülerek esasa geçilmiştir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir;

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.”

14. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir;

“İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörölmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.”

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Anayasa Mahkemesi pek çok kararında başvuru yollarının tüketilmesi kuralının amacını açıklamıştır. Başvuru yollarını tüketme şartının varlık nedeni, bireysel başvuru yapılmadan önce ilk derece mahkemeleri, bölge mahkemeleri ve temyiz mahkemelerine Anayasal hakların ihlalini önleme ve düzeltme imkânı vermektir. Bu şart, temel hak ve özgürlüklerin birincil koruyucusunun idari makamlar ve derece mahkemeleri olduğunu, Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun ise ikincil/tamamlayıcı bir koruma mekanizması olduğunu göstermektedir.

16. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da ifade edildiği gibi temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürölmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır. Bu ilke uyarınca, başvuru Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Bir çok karar arasında bkz. B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16 ve 17; B. No: 2013/850, 19/12/2013, § 19; B. No: 2013/5028, 14/1/2014, § 23, 24; B. No: 2012/254, 6/2/2014 § 31).

17. Farklı kurumlar tarafından gerçekleştirilen ihalelerle ilgili olarak Kamu İhale Kurumuna (KİK) yapılan itirazın şikâyet başvurularında alınan başvuru bedellerinin, lehe karar verilmesine rağmen şikâyet eden başvuru iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet, adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiği iddiası ile yapılan bireysel başvuruda (B. No: 2013/3389, 16/9/2015) Anayasa Mahkemesi, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 11. ve 12. maddelerine atıfta bulunarak başvuru, itirazın şikâyet başvurusu sırasında KİK tarafından kendisinden tahsil edilen bedellerin iade edilmesi konusunda KİK’ten talepte bulunması, KİK’in bu talebe olumsuz cevap vermesi hâlinde bu işleme karşı idare mahkemelerinde dava açması gereğine işaret etmiş ve başvurunun “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

18. Başvurucular açısından da benzer bir durum söz konusu olup öncelikle talepler hakkında ilgili kurum ya da kurumlara başvuruda bulunup bu başvuru/başvurulara olumsuz cevap verilmesi hâlinde dava açma yoluna gidilmesi gerekmektedir. Eğer siyasi partilerin devlet yardımından yararlanabilmeleri hakkındaki Kanun hükmünün Anayasa’ya aykırı olduğu düşünölüyorsa, Anayasa’nın 152. maddesinde yer alan hükme göre, ilgili Kanun hükmünün iptali istemiyle itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi’ne getirilmesi mümkündür.

19. Açıklanan nedenlerle, başvuruya konu ihlal iddiası ile ilgili olarak etkili bir giderim yolu olan dava açma ve itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi’ne getirilmesi imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşıldığından, başvurunun “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatine vardığımdan, esasa ilişkin çoğunluk görüşüne bu gerekçe ile katılmaktayım.